

INFORMATOR O PRAVIMA LICA SA INVALIDITETOM U SAOBRAĆAJU

Novembar, 2020.

SADRŽAJ

I PREDGOVOR

1.1 O PROJEKTU

1.2 CILJ INFORMATORA

II UVOD

2.1 MEĐUNARODNI PRAVNI OKVIR

2.2 PRAVNI OKVIR U CRNOJ GORI

2.3 PRISTUPAČNOST

2.3.1 DISKRIMINACIJA U OBLASTI PRISTUPAČNOSTI

III PRAVA LICA SA INVALIDITETOM U OBLASTI SAOBRAĆAJA

3.1 UPUTSTVA ZA OSTVARIVANJE PRAVA LICA SA INVALIDITETOM U OBLASTI SAOBRAĆAJA

I PREDGOVOR

1.1 O PROJEKTU

Projekat „Ravnopravnost u saobraćaju – Aktivniji i dostojanstveniji život lica sa invaliditetom“ realizuju NVO „Sjeverna zemlja“ iz Berana i NVO „Ekvivalent“ iz Podgorice, sredstvima Ministarstva za ljudska i manjinska prava za 2019. godinu. Opšti cilj projekta je doprinijeti većem stepenu poštovanja ljudskih prava i promociji jednakosti lica sa invaliditetom. Specifični ciljevi projekta su osnažiti lica sa invaliditetom za ostvarivanje prava u oblasti saobraćaja radi unapređenja poštovanja njihovih ljudskih prava bez diskriminacije, te unaprijediti nivo znanja relevantnih državnih i lokalnih organa, NVO za zaštitu ljudskih prava OSI i opšte javnosti o uvažavanju prava lica sa invaliditetom u oblasti saobraćaja bez diskriminacije.

1.2 CILJ INFORMATORA

Cilj Informatora je da se kroz analizu međunarodnog i nacionalnog zakonodavnog okvira ukaže na barijere sa kojima se suočavaju osobe sa invaliditetom u oblasti saobraćaja, te ukaže na mogućnosti korišćenja svih prava koja im u toj oblasti pripadaju.

Da bi se podigao nivo znanja osoba sa invaliditetom o pravima u oblasti saobraćaja, Informator, pored opštih informacija, sadrži i set uputstava koja će pomoći svim osobama sa invaliditetom u ostvarivanju prava u saobraćaju.

Da bi ovaj Informator bio dostupan većem broju korisnika, elektronska verzija Informatora će biti distribuirana svim organizacijama koje se bave pravima osoba s invaliditetom, a biće dostupna i za besplatno preuzimanje sa sajta NVO Sjeverna zemlja.

II UVOD

Univerzalna ljudska prava definisana su Univerzalnom deklaracijom o ljudskim pravima, kao i mnogim drugim međunarodnim i dokumentima pojedinačnih država. Ona pripadaju svima, zasnivaju se na univerzalnim ljudskim potrebama i predstavljaju instrument očuvanja dostojanstva svakog ljudskog bića, pa i lica sa invaliditetom.

Kroz različite stepene ostvarivanja ljudskih prava prisutne su dvije krajnosti; jedna krajnost, ona negativna, je socijalna isključenost, a druga krajnost, ona poželjna, je inkluzivno društvo. Socijalna isključenost predstavlja organizaciju jednog društva u kojoj pojedinci ili pojedine kategorije ljudi nemaju jednakе mogućnosti ostvarivanja ljudskih prava koja koriste ostali pripadnici zajednice. Takvo stanje je, naravno, krajnje nepovoljno za samog pojedinca, ali i neprihvatljivo za svako društvo koje teži napretku. Nasuprot tome, željeno stanje jedne zajednice predstavlja inkluzivno društvo, koje uključuje sve svoje članove i koje nastoji da svima, bez obzira na sve različitosti, omogući ostvarivanje ljudskih prava i tako obezbijedi mogućnost za razvoj i očuvanje ljudskog dostojanstva.

U Crnoj Gori, stanje u ovoj oblasti nije zadovoljavajuće, i lica sa invaliditetom se nalaze u veoma teškom socioekonomskom položaju. Predstavljaju jednu od grupa koja je često izložena diskriminaciji.

Država je uložila određene napore da uskladi svoj pravni sistem sa međunarodnim i evropskim standardima u oblastima koje se tiču zaštite ljudskih prava lica sa invaliditetom.

Međutim, obaveza harmonizacije domaćeg zakonodavstva u oblasti zabrane diskriminacije, sa pravnim tekovinama Evropske unije (EU) ne podrazumijeva samo obavezu harmonizacije zakonskih normi, već i obavezu primjene tih normi u svjetlu onih vrijednosti i ciljeva kojima te norme služe u pravnom poretku EU.

U normativnom smislu, Vlada Crne Gore je 2016. godine usvojila Strategiju za integraciju lica sa invaliditetom u Crnoj Gori od 2016. do 2020. godine, kao i Strategiju za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za period 2017-2021. godine, kojima je identifikovano sedam ključnih oblasti djelovanja, a to su: **pristupačnost**, participacija, jednakost, zapošljavanje, obrazovanje i obuka, socijalna zaštita i zdravstvo.

Strategije su definisale strateške ciljeve u svakoj od navedenih oblasti i, s tim u vezi, konkretne mјere i aktivnosti za njihovo postizanje, a oslanjajući se na Evropsku strategiju za osobe sa invaliditetom 2010-2020.

Skupština Crne Gore je 2017. godine usvojila Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije, kojim je postignut nivo pune usklađenosti sa direktivama Evropske komisije.

Ovim izmjenama posebno je unaprijeđena kaznena politika za odredbe koje regulišu zabranu diskriminacije lica sa invaliditetom, kroz usklađivanje kaznene politike i uvođenje kazne za fizičko lice, koje prethodnim zakonskim rješenjem nije bilo regulisano.

Iako se za crnogorski okvir u oblasti zaštite lica sa invaliditetom može reći da je u velikoj mjeri usklađen sa evropskom pravnom tekvinom, implementacija zakonskih akata, kao i mjera definisanih strategijama i akcionim planovima je veoma spora i neefikasna.

Jedan od problema jeste to što u Crnoj Gori ne postoje sveobuhvatni kvalitativni i kvantitativni podaci koji se odnose na osobe sa invaliditetom. Zbog toga je gotovo nemoguće pratiti efikasnost mjera i aktivnosti usmjerenih na socijalno uključivanje lica sa invaliditetom i njihovu zaštitu.

Ključne mjere za socijalnu inkluziju lica sa invaliditetom definisane zakonima i strategijama odnose se na uklanjanje barijera koje ometaju pristup objektima u javnoj upotrebi, zgradama, saobraćaju i drugim infrastrukturnim objektima, kao i na prilagođavanje radnih mesta lica sa invaliditetom.

Na žalost, trenutna situacija u pogledu pristupačnosti objekata za ovu populaciju je daleko od zadovoljavajuće.

Iako je pravna podrška za osobe sa invaliditetom poboljšana i njihova vidljivost u nekoj mjeri povećana, oni ipak ostaju jedna od najosjetljivijih grupa društva.

Iako je određeni napredak ostvaren i konstatovan u relevantnim izještajima međunarodnih organizacija, naročito od otvaranja pregovora o članstvu u Evropskoj uniji, još uvijek postoji ozbiljni nedostaci kada je riječ o ostvarivanju i zaštiti ljudskih prava i sloboda lica sa invaliditetom.

2.1 MEĐUNARODNI PRAVNI OKVIR

Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima garantuje jednakost za sve. Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima je ovo pravo potvrdio i u članu 26, koji takođe garantuje jednakost pred zakonom bez diskriminacije, uz efikasnu zakonsku zaštitu.

U nastajanju da se dovede do poboljšanja položaja lica sa invaliditetom, 2006. godine Generalna skupština Ujedinjenih nacija usvojila je **Konvenciju o pravima lica sa invaliditetom** čiji je cilj „unapređenje, zaštita i osiguranje punog i ravnopravnog uživanja ljudskih prava i osnovnih sloboda lica sa invaliditetom i unapređenje njihovog urođenog dostojanstva.“

Konvencija UN o pravima lica sa invaliditetom je postala najvažniji međunarodni ugovor u oblasti zaštite ljudskih prava lica sa invaliditetom.

Konvencija se zasniva na načelima:

1) poštovanja urođenog dostojanstva, individualne autonomije lica sa invaliditetom, uključujući njihovo pravo da donose odluke o sopstvenim životima i samostalnosti tih osoba;

- 2) nediskriminacije;
- 3) punog i efektivnog učešća i uključenosti u sve sfere društvenog života;
- 4) poštovanja različitosti i prihvatanja lica sa invaliditetom kao dijela ljudske vrste i raznovrsnosti ljudskog roda;
- 5) jednakosti mogućnosti;
- 6) ***pristupačnosti***;
- 7) jednakosti muškaraca i žena;
- 8) poštovanja razvijajućih kapaciteta djece sa invaliditetom i poštovanje prava te djece da očuvaju sopstveni identitet.

Crna Gora je Konvenciju ratifikovala 2009. godine.

Evropska strategija za osobe sa invaliditetom 2010-2020, predstavlja okvir za djelovanje na nivou Evropske unije, u okviru svojih nadležnosti, usmjerene na unapređenje položaja lica sa invaliditetom, bez obzira na pol i godine života.

Opšti cilj ove Strategije je da osnaži lica sa invaliditetom tako da u potpunosti mogu da uživaju sva prava i da imaju punu korist od učešća u društvu i ekonomiji EU, odnosno puno ekonomsko i socijalno učešće lica sa invaliditetom u životu zajednice.

Strategija EU bazirana je na Povelji EU o osnovnim pravima, Sporazumu o funkcionisanju EU, Konvenciji Ujedinjenih nacija o pravima osoba sa invaliditetom, rezolucijama Savjeta i Evropskog parlamenta.

Strategija definiše aktivnosti na nivou EU kojima bi se dopunile aktivnosti koje se preduzimaju na nacionalnom nivou, kao i mehanizme potrebne za sprovođenje Konvencije UN na nivou EU, a u okviru EU nadležnosti.

Strategija EU je usmjerena na uklanjanje prepreka sa kojima se suočavaju lica sa invaliditetom, a Evropska komisija je identifikovala osam ključnih oblasti djelovanja, a to su: ***pristupačnost***, participacija, jednakost, zapošljavanje, obrazovanje i obuka, socijalna zaštita, zdravstvo i međunarodne aktivnosti.

2.2 PRAVNI OKVIR U CRNOJ GORI

Ustav Crne Gore, kao najviši pravni akt, članom 6 garantuje zaštitu ljudskih prava i sloboda, a članom 7 promoviše zabranu izazivanja ili podsticanja mržnje ili netrpeljivosti po bilo kom osnovu, proklamuje zabranu diskriminacije i propisuje da se neće smatrati diskriminacijom propisi i uvođenje posebnih mjera koji su usmjereni na stvaranje uslova za ostvarivanje nacionalne, rodne i ukupne ravnopravnosti i zaštite lica koja su po bilo kom osnovu u nejednakom položaju.

Odredbom člana 9 Ustava Crne Gore utvrđeno je da potvrđeni i objavljeni međunarodni ugovori i opšteprihvaćena pravila međunarodnog prava predstavljaju sastavni dio unutrašnjeg pravnog

poretka i imaju primat nad domaćim zakonodavstvom i neposredno se primjenjuju kada odnose uređuju drugačije od unutrašnjeg zakonodavstva. Ustav članom 68 garantuje posebnu zaštitu lica sa invaliditetom. Odredbom člana 81 Ustava Crne Gore je utvrđeno da je Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore samostalan i nezavisani organ koji preduzima mjere za zaštitu ljudskih prava i sloboda, i vrši funkciju na osnovu Ustava, zakona i potvrđenih međunarodnih ugovora, pridržavajući se i načela pravde i pravičnosti.

Najznačajni međunarodni ugovor koji je Crna Gora ratifikovala u oblasti zaštite prava lica sa invaliditetom je Konvencija UN o pravima lica sa invaliditetom.

Zakon o zabrani diskriminacije oblast zaštite od diskriminacije uređuje na sistemski način. U njemu je razrađena i konkretizovana zaštita od diskriminacije, kao i definisani institucionalni mehanizmi zaštite: Zaštitnik/ca ljudskih prava i sloboda, kojem građani/ke mogu da se obrate pritužbom; sudovi, odnosno pravo na podnošenje tužbe суду; organi za prekršaje; kao i inspekcije u smislu nadzora u oblastima: pružanja usluga, građevinarstva, zdravstva, prosvjete i sporta, rada i zapošljavanja, zaštite na radu, saobraćaja, turizma i druge oblasti. Izmjenama i dopunama ovog Zakona iz 2014. uvedena je promocija jednakosti kao značajne aktivnosti u cilju prevencije diskriminacije. Zakon o zabrani diskriminacije prepoznaje „invaliditet“ kao osnov diskriminacije (čl.2), i definiše diskriminaciju lica sa invaliditetom, kao nedostupnost prilaza objektima i površinama u javnoj upotrebi licima smanjene pokretljivosti i licima sa invaliditetom, odnosno onemogućavanje, ograničavanje ili otežavanje korišćenja navedenih objekata, na način koji nije nesrazmjeran teret za pravno ili fizičko lice koje je dužno da to omogući. Diskriminacija lica sa invaliditetom postoji i u slučaju kad nijesu preduzete posebne mjere za otklanjanje ograničenja, odnosno nejednakog položaja u kojem se ta lica nalaze.

Novi **Zakon o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom (2017)** je usklađen sa Konvencijom UN o pravima osoba sa invaliditetom. Najznačajnija novina koju je ovaj Zakon uveo su visoke novčane kazne za učinjenu diskriminaciju lica sa invaliditetom.

U skladu sa Zaključkom Skupštine Crne Gore, prilikom donošenja ovog Zakona, urađena je **Analiza usklađenosti zakonodavstva u Crnoj Gori sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom i Konvencijom UN o pravima lica sa invaliditetom, koja je dala preporuke za harmonizaciju** oko 60 zakona.

„Lice sa invaliditetom“ je lice koje ima dugoročno fizičko, mentalno, intelektualno ili senzorno oštećenje, što u sadejstvu sa različitim barijerama može otežati puno i efektivno učešće tog lica u društvu na osnovu jednakosti sa drugima.

„Diskriminacija po osnovu invaliditeta“ je svako pravno ili faktičko, neposredno ili posredno, namjerno ili nenamjerno pravljenje razlike ili nejednako postupanje, odnosno propuštanje postupanja prema jednom licu, odnosno grupi lica sa invaliditetom u odnosu na druga lica, kao i isključivanje, ograničavanje ili davanje prvenstva nekom licu u odnosu na lice sa invaliditetom, zbog kojeg se licu sa invaliditetom otežava ili negira priznavanje, uživanje ili ostvarivanje ljudskih

prava i sloboda u političkom, obrazovnom, ekonomskom, socijalnom, kulturnom, sportskom, građanskom i drugim oblastima javnog i privatnog života.

Diskriminacijom po osnovu invaliditeta smatra se i pozivanje, pomaganje, podsticanje ili podstrekavanje, davanje instrukcija, uz nemiravanje, kao i najavljeni mogućnost da određeno lice ili grupa lica sa invaliditetom budu izloženi diskriminaciji. Pristanak lica sa invaliditetom na diskriminaciju po osnovu invaliditeta ne oslobađa odgovornosti lice koje vrši diskriminaciju .

Diskriminaciju predstavlja i uključuje uskraćivanje razumnih adaptacija.

„Razumne adaptacije“ jesu neophodne i odgovarajuće modifikacije i prilagodjavanja koje ne predstavljaju nesrazmjeran ili neprimjeren teret , a potrebne su u konkretnim slučajevima kako bi se licima sa invaliditetom garantovalo uživanje ili ostvarivanje svih ljudskih prava i osnovnih sloboda na jednakim osnovama.

2.3 PRISTUPAČNOST

Pristupačnost fizičke sredine, informaciono komunikacionim tehnologijama, prevozu i stanovanju izuzetno su važni segmenti života lica sa invaliditetom od kojih zavisi kvalitet života. Razvoj i sprovođenje politika vezanih za pristupačnost doprinosi značajnom poboljšanju kvaliteta života lica sa s invaliditetom i predstavlja preduslov za postizanje jednakih mogućnosti, samostalnog života i aktivnog učestvovanja lica s invaliditetom u životu zajednice.

Konvencija UN o pravima lica sa invaliditetom među svojim načelima definiše pristupačnost, a pristupačnost, takođe, garantuje i kao posebno ljudsko pravo osoba s invaliditetom, i u članu 9 definiše obaveze država članica da osiguraju pristupačnost fizičkog okruženja, informacija i komunikacija, informaciono-komunikacionih tehnologija, saobraćaja i usluga.

Konvencija propisuje obavezu države da preduzme mjere koje će osobama s invaliditetom obezbijediti pristupačan javni prevoz. Konvencijom su predviđene mjere za osiguranje i obezbjeđivanje pristupačnosti, a koje uključuju identifikaciju i uklanjanje prepreka i barijera koje ometaju, ograničavaju ili onemogućavaju pristupačnost, a koje se, između ostalog, primjenjuju i na prevoz, kako u urbanim, tako i u ruralnim sredinama.

Mjere za obezbjeđivanje pristupačnosti sredstava i usluga javnog prevoza osobama s invaliditetom propisane su zakonima kojima se uređuju obligacioni odnosi i osnove svojinsko-pravnih odnosa u vazdušnom saobraćaju, prevoz u drumskom saobraćaju, sigurnost pomorske plovidbe i ugovorni odnosi u željezničkom saobraćaju i bezbjednost saobraćaja.

Dakle, pristupačnost u kontekstu prava na pristupačan javni saobraćaj podrazumijeva pristupačna prevozna sredstva, pristupačne objekte u kojima se pružaju usluge saobraćaja (stanice, aerodromi, luke), saobraćajnice i druge javne prostore, informacije o prevoznim sredstvima i

linijama, informaciono-komunikacione tehnologije koje pružaju i omogućavaju korišćenje usluge saobraćaja, kao i druge javne usluge u oblasti saobraćaja.

2.3.1 DISKRIMINACIJA U OBLASTI PRISTUPAČNOSTI

Diskriminacija u pristupu javnom prevozu

Analiza usklađenosti zakonodavstva u Crnoj Gori je pokazala da zakonodavstvo Crne Gore u ovoj oblasti djelimično usklađeno sa standardima Zakona i Konvencije.

Zakon o bezbjednosti saobraćaja na putevima djelimično je usklađen sa standardima Zakona i Konvencije. Zakon o prevozu u drumskom saobraćaju djelimično je usklađen sa standardima Zakona i Konvencije. Zakon o sigurnosti pomorske plovidbe usklađen je sa standardima Zakona i Konvencije. Zakon o bezbjednosti, organizaciji i efikasnosti željezničkog prevoza djelimično je usklađen sa standardima Zakona i Konvencije. Zakon o obligacionim odnosima i osnovama svojinsko-pravnih odnosa u vazdušnom saobraćaju usklađen je sa standardima Zakona i Konvencije. Zakon o kretanju lica sa invaliditetom uz pomoć psa pomagača usklađen je sa standardima Zakona i Konvencije.

Preporuke iz Analize usklađenosti zakonodavstva u Crnoj Gori sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom:

U Zakonu o bezbjednosti saobraćaja na putevima i Zakonu o prevozu u drumskom saobraćaju navesti da je potrebno obezbijediti pristup transportnom sredstvu u međumjesnom i međunarodnom drumskom saobraćaju za putnike sa invaliditetom i njihov smještaj, kao i pristup transportnom sredstvu u gradskom i prigradskom saobraćaju, putem rampi ili platformom za olakšan ulazak i izlazak lica sa invaliditetom i sl. Ovo navesti tako što će se osnovne odredbe o ovim pitanjima propisati navedenim zakonima, prepuštajući detaljnije regulisanje ovih pitanja važećim podzakonskim aktom o posebnim uslovima za vozila kojima se obavlja javni prevoz u drumskom saobraćaju i prevoz za sopstvene potrebe i propisima jedinica lokalne samouprave.

U Zakonu o prevozu u drumskom saobraćaju izraze "invalidi" i "invalidna lica" zamijeniti izrazom "lica sa invaliditetom".

U Zakonu o bezbjednosti, organizaciji i efikasnosti željezničkog prevoza obezbijediti smještaj za putnike sa invaliditetom, mogućnost njihovog kretanja kroz kompoziciju voza, kao i pristup toaletnim prostorijama.

Značajan problem u oblasti zaštite lica sa invaliditetom predstavlja neobezbijeđenost prevoza do škole za djecu sa invaliditetom. Niskopodni autobusi se koriste u opština Podgorica i Nikšić, ali su i dalje prisutne teškoće u korišćenju javnog prevoza kod osoba sa oštećenjem vida i osoba sa fizičkim smetnjama.

Ni stajališta nisu u skladu sa standardima pristupačnosti, koji omogućavaju olakšan ulaz korisnika invalidskih kolica i korisnika drugih pomaga, što kao posledicu ima neravnopravan pristup javnom prevozu.

Kao strateški cilj u oblasti pristupačnosti u Crnoj Gori do 2020. godine, definisana je dosljedna primjena i unapređenje postojećih propisa, radi povećanja opšteg nivoa pristupačnosti fizičke sredine, javnog prevoza, informaciono-komunikacionih tehnologija, javnih objekata i usluga licima sa invaliditetom.

III PRAVA LICA SA INVALIDITETOM U OBLASTI SAOBRAĆAJA

Drumski saobraćaj

Prava u oblasti drumskog prevoza

Zakon o bezbjednosti saobraćaja na putevima propisuje da osobe s invaliditetom uživaju posebnu zaštitu.

Zakon o prevozu u drumskom saobraćaju promoviše dostupnost usluga prevoza svim učesnicima i definiše način obavljanja javnog prevoza putnika.

Ovim Zakonom definisane su i obaveze auto-taksi prevoznika u smislu da se obezbijedi minimalni broj auto-taksi vozila prilagođenih licima s invaliditetom.

Propisani su i obavezni uslovi za dobijanje licence za pružanje usluga autobuske stanice. Licenca za pružanje usluga autobuske stanice može se izdati pravnom licu ili preduzetniku, ako između ostalog, ispunjava uslov da ima u svojini ili zakupu objekat sa istaknutim natpisom "autobuska stanica" sa naznačenjem mjesta i obezbijeđenim pristupom za osobe smanjene pokretljivosti i osobe s invaliditetom.

Prevoz osoba s invaliditetom u drumskom saobraćaju regulisan je i **Zakonom o ugovorima o prevozu u drumskom saobraćaju**, na način da prevoznik ne smije da odbije izdavanje rezervacije i vozne karte i prevoz osoba s invaliditetom, osim u slučaju da vozilo konstrukcijski nije pogodno za jednostavan i bezbjedan ulazak, izlazak i prevoz osoba s invaliditetom.

Uz to, osoba s invaliditetom može imati pratnju lica koje će mu pružiti neophodnu pomoć prilikom ulaska, izlaska i prevoza, na način da se za lice u pratnji obezbeđuje besplatan prevoz i mjesto pored osobe s invaliditetom ukoliko to omogućava konstrukcija vozila.

Posebno je propisano da autobus za prevoz lica u javnom prevozu mora imati dva do šest sjedišta najbližih ulazu, rezervisanih za osobe s invaliditetom.

Specijalno putničko vozilo

Zakonom o bezbjednosti saobraćaja na putevima prepoznata su u pojmovniku vozila koja služe za prevoz osoba s invaliditetom, te zavisno od brzine kretanja i namjene, razvrstana su u tri kategorije učesnika u saobraćaju: pješak, vozilo, *specijalno putničko vozilo u odnosu na koje kategorije su ostali učesnici dužni da se ponašaju sa povećanom pažnjom.* U skladu sa zakonom, specijalno putničko vozilo je motorno vozilo koje je po konstrukciji, uređajima i opremi namijenjeno za prevoz osoba s invaliditetom.

Osim toga, zakon propisuje mogućnost obuke osobe s invaliditetom za vozača, u vozilu koje je specijalno adaptirano za potrebe osobe s invaliditetom.

Parkiranje i obilježavanje vozila

Zakonom o bezbjednosti saobraćaja na putevima definisani su načini obilježavanja vozila čiji su vlasnici ili korisnici osobe s invaliditetom, kako bi bili prepoznati od drugih učesnika u saobraćaju i, shodno tome, uživali posebnu zaštitu. Propisano je da opština reguliše saobraćaj na svom području na način da, pored ostalog, određuje prostore za parkiranje vozila, zabrane parkiranja i mjesta ograničenog parkiranja.

Radi lakšeg pristupa parkingu, ustanovama, državnim i drugim organima, javnim službama, plažama i drugim objektima i prostorima, posebno onim u javnoj upotrebi, propisano je da osoba s 80% ili više procenata tjelesnog oštećenja ili tjelesnog invaliditeta, odnosno osoba kod koje je uslijed tjelesnog oštećenja ili tjelesnog invaliditeta utvrđena „nesposobnost donjih ekstremiteta od 60% ili više procenata“, može obilježiti vozilo u kojem se prevozi znakom pristupačnosti, kojim se, pored vozila u privatnom vlasništvu, može obilježiti i vozilo udruženja osoba s invaliditetom.

Linijski prevoz

Javni prevoz putnika u drumskom saobraćaju se, shodno Zakonu o prevozu u drumskom saobraćaju, obavlja kao: linijski prevoz, vanlinijski prevoz i posebni oblik prevoza. Na taj način stvoren je osnov da se osobama s invaliditetom kroz poseban linijski prevoz učini dostupnim drumski saobraćaj koji se obavlja redovno na određenoj liniji. Posebni linijski međugradski prevoz putnika može da obavlja samo prevoznik koji ima licencu za prevoz putnika koju izdaje organ lokalne uprave.

Željeznički saobraćaj

Prava u oblasti željezničkog saobraćaja

Osoba s invaliditetom ili osoba sa smanjenom pokretljivošću, u skladu sa **Zakonom o ugovornim odnosima u željezničkom saobraćaju**, je osoba čija je pokretljivost pri upotrebi prevoza smanjena zbog neke „fizičke nesposobnosti“ (senzorske ili lokomotorne, stalne ili privremene), „intelektualne nesposobnosti ili oštećenja ili bilo kojeg drugog uzroka nesposobnosti“ ili zbog starosti, a čija situacija zahtijeva odgovarajuću pažnju i prilagođavanje usluge prevoza njegovim potrebama.

Osobe s invaliditetom ili osobe sa smanjenom pokretljivošću imaju pravo na informacije o pristupu željezničkom prevozu, uslovima za pristup i korišćenje željezničkih voznih sredstava, kao i o drugim sadržajima u vozu. Prevoznik i upravljač infrastrukture dužni su da osobama s invaliditetom bez naknade, obezbijede potrebnu pomoć radi pristupa i korišćenja željezničkih voznih sredstava.

Prevoznik ili lice koje za račun prevoznika vrši prodaju voznih karata dužni su da, na zahtjev putnika, u vezi s putovanjem, za koja prevoznik zaključuje ugovor o prevozu, između ostalog, pruže informacije o dostupnosti objekata i prevoznih sredstava prevoznika za osobe s invaliditetom, kao i za osobe sa smanjenom pokretljivošću.

Prilikom davanja traženih - raspoloživih informacija prevoznik ili lice koje za račun prevoznika vrši prodaju voznih karata dužni su da obezbijede informacije primjerene potrebama osoba s oštećenjem vida ili sluha.

Na željezničkim stanicama i stajalištima pristupi vozovima za prevoz putnika izvode se na način da omogućavaju što lakši pristup putnicima i osobama s invaliditetom.

Vazdušni saobraćaj

Prava u oblasti vazdušnog saobraćaja

Zakon o vazdušnom saobraćaju propisuje da je pružalac usluga prihvata i otpreme putnika dužan da osobama s invaliditetom i sa smanjenom pokretljivošću pruža usluge na način koji omogućava da se pod jednakim uslovima i bez diskriminacije osobe s invaliditetom prevoze u vazdušnom saobraćaju.

Zakon o obligacionim odnosima i osnovama svojinsko - pravnih odnosa u vazdušnom saobraćaju propisuje da je vazdušni prevoznik dužan dati prioritet prevozu osoba sa smanjenom pokretljivošću i njihovim pratiocima ili sertifikovanim psima vodičima, i djeci bez pratioca. U

slučajevima uskraćivanja ukrcaja, otkazivanja ili kašnjenja leta, osobe s invaliditetom, imaju pravo na opremanje u roku od dva sata od uskraćivanja ukrcaja, otkazivanja ili kašnjenja leta.

Osobe s invaliditetom ili osobe smanjene pokretljivosti, koje koriste ili namjeravaju da koriste usluge vazdušnog prevoza putnika po dolasku, odlasku ili tranzitu kroz aerodrom, kada se aerodrom nalazi na teritoriji Crne Gore, imaju pravo na pomoć u skladu s ovim zakonom.

Zakon zabranjuje uskraćivanje prevoza osobi s invaliditetom ili osobi smanjene pokretljivosti.

Određivanje mesta dolaska i odlaska takođe je definisano ovim Zakonom.

Naime, uprava aerodroma, u saradnji sa korisnicima aerodroma odnosno odborom korisnika aerodroma i organizacijama koje zastupaju prava osoba s invaliditetom ili osobe smanjene pokretljivosti, u skladu s lokalnim uslovima, dužan je da odredi mesta dolaska i odlaska unutar granica aerodroma ili u zgradama i izvan zgrada terminala, koja je pod nadzorom uprave aerodroma, na kojima osoba s invaliditetom ili osobe smanjene pokretljivosti mogu lako da najave dolazak na aerodrom i zatijevaju pomoć.

Takođe, mesta moraju biti jasno označena, s osnovnim informacijama o aerodromu u pristupačnom obliku.

Pomorski saobraćaj

Prava u oblasti pomorskog saobraćaja

Kada je riječ o pomorskom saobraćaju, **Zakon o sigurnosti pomorske plovidbe** preciznije uređuje kretanje osoba s invaliditetom.

Naime, putnički, Ro-Ro putnički i brzi putnički brodovi moraju da imaju adekvatan pristup za ulazak osoba s invaliditetom.

Brodovi moraju biti konstruisani i opremljeni na način koji osobama s invaliditetom obezbjeđuje lako i sigurno ukrcavanje i iskrcavanje i pristup između paluba, uz asistenciju posade ili uz pomoć rampi ili liftova.

Osim toga, na brodovima se moraju na vidnim mjestima postaviti informacione oznake, odnosno naljepnice koje su lako uočljive i čitljive osobama sa smanjenim mogućnostima kretanja i komunikaciona sredstva za vizuelno i verbalno objavljivanje važnijih informacija, kao i sistem za alarmiranje s tipkama koji je lako pristupačan.

Ograde, koridori, prolazi, ulazi i vrata moraju omogućavati korišćenje i kretanje korisnika kolica a liftovi, palube za vozila, putničke prostorije za odmor, smještaj, kao i toaletne prostorije moraju biti konstruisane tako da budu lako pristupačne.

3.1 UPUTSTVA ZA OSTVARIVANJE PRAVA LICA SA INVALIDITETOM U OBLASTI SAOBRAĆAJA

Znak pristupačnosti

Znak pristupačnosti omogućava parkiranje vozila kojima se prevoze osobe s invaliditetom na parkirališna mjesta koja su za tu svrhu posebno obilježena, kao druge i propisane povlastice, koje se odnose na motorna vozila kojima se prevoze osobe s invaliditetom.

Pravo na obilježavanje vozila znakom pristupačnosti

Radi lakšeg pristupa parkingu, ustanovama, državnim i drugim organima, javnim službama, plažama i drugim objektima i prostorima, posebno onim u javnoj upotrebi, propisano je da osoba s 80% ili više procenata tjelesnog oštećenja ili tjelesnog invaliditeta, odnosno osoba kod koje je uslijed tjelesnog oštećenja ili tjelesnog invaliditeta utvrđena „nesposobnost donjih ekstremiteta od 60% ili više procenata“, može obilježiti vozilo u kojem se prevozi znakom pristupačnosti, kojim se, pored vozila u privatnom vlasništvu, može obilježiti i vozilo udruženja osoba s invaliditetom.

Znači, znak pristupačnosti važi u slučaju kada vozilom upravlja osoba s 80% ili više procenata tjelesnog oštećenja ili tjelesnog invaliditeta, odnosno osoba kod kojeg je uslijed tjelesnog oštećenja ili tjelesnog invaliditeta utvrđena nesposobnost donjih ekstremiteta od 60% ili više procenata, ili ako se osoba s invaliditetom nalazi u vozilu, odnosno ukoliko koristi vozilo.

Pravo na znak pristupačnosti, takođe, ima i vozilo udruženja osoba s invaliditetom – organizacija u kojoj su zaposlene osobe s invaliditetom ili čine većinsku ili jedinu ciljnu grupu.

U cilju sprječavanja zloupotrebe, zakonom je propisano da osobe s invaliditetom i udruženja OSI ne smiju davati na korišćenje znak pristupačnosti drugim pojedincima.

Korak I

Podnošenje zahtjeva za dobijanje znaka pristupačnosti

Znak pristupačnosti izdaje organ lokalne uprave nadležan za poslove saobraćaja, u skladu sa propisom o bezbjednosti saobraćaja na putevima.

Znak pristupačnosti kojim se obilježavaju vozila osoba s invaliditetom izdaje se na osnovu zahtjeva osobe s invaliditetom ili udruženja osoba s invaliditetom.

Za maloljetnu OSI ili osobu koja je lišeno poslovne sposobnosti, zahtjev za izdavanje znaka pristupačnosti podnosi roditelj ili staratelj.

Zahtjev za dobijanje znaka pristupačnosti se, u pisanoj formi, podnosi nadležnom Sekretarijatu, zajedno s dokumentacijom koja je predviđena Pravilnikom o označavanju mesta za parkiranje vozila lica sa invaliditetom i izgledu znaka pristupačnosti kojima se obilježavaju vozila sa invaliditetom.

U zahtjevu se treba pozvati na član 18 stav 3 (ili član 18 stav 4 ukoliko zahtjev podnosi udruženje osoba s invaliditetom) Zakona o bezbjednosti saobraćaja na putevima i član 4 Pravilnika o označavanju mesta za parkiranje vozila lica sa invaliditetom i izgledu znaka pristupačnosti kojima se obilježavaju vozila čiji su vlasnici ili korisnici osobe s invaliditetom, kojim se bliže uređuje ovo pravo.

Korak Ia

Osobe s invaliditetom, uz zahtjev podnose, sljedeću dokumentaciju:

- 1) Rješenje o (jedan od dolje navedenih dokumenata može biti dovoljan):
 - ostvarivanju prava na dodatak za njegu i pomoć, ili
 - ostvarivanju prava na ličnu invalidninu, ili
 - razvrstavanju vojnih invalida i civilnih invalida rata u grupe od I do IV grupe procenta invaliditeta, ili
 - razvrstavanju vojnih invalida i civilnih invalida rata u V i VI grupu procenta invaliditeta sa oštećenjem donjih ekstremiteta, ili
 - utvrđenom procentu tjelesnog oštećenja od minimalno 80%, odnosno rješenje o utvrđenom procentu tjelesnog oštećenja od minimalno 60% oštećenja donjih ekstremiteta, ili
 - utvrđenom procentu invaliditeta za kategoriju osoba s težim invaliditetom od minimalno 80% odnosno rješenje o utvrđenom procentu invaliditeta od minimalno 60% oštećenja donjih ekstremiteta.
- 2) Kopija saobraćajne dozvole koja glasi na osobu s invaliditetom, odnosno na roditelja ili staratelja osobe s invaliditetom ili na osobu koja je ovlašćena od strane osobe s invaliditetom;
- 3) Dokaz o srodstvu ili starateljstvu ako se podnosi zahtjev za maloljetnu osobu ili osobu kojoj je oduzeta poslovna sposobnost;
- 4) Kopija lične karte.

Ukoliko se iz gore navedenih rješenja ne može utvrditi da se radi o tjelesnom oštećenju, odnosno invaliditetu donjih ekstremita od 60 % i većem, dostavlja se i nalaz i mišljenje ljekarske komisije.

Korak Ib

Udruženje osoba s invaliditetom uz zahtjev, prilaže sledeću dokumentaciju:

- 1) Rješenje o upisu u registrar nevladinih organizacija (udruženja lica s invaliditetom);
- 2) Dokaz da udruženje ima zaključen ugovor o radu s osobom s invaliditetom ili dokaz da je odgovorno lice udruženja osoba s invaliditetom (npr. Rješenje o utvrđenom procentu invaliditeta od strane Zavoda za zapošljavanje zbog ostvarivanja prava iz oblasti rada i zapošljavanja);
- 3) Dokaz o prijavi osobe s invaliditetom na obavezno socijalno osiguranje;
- 4) Za ovlašćeno lice organizacije, pored dokumentacije, dostavlja se i rješenje nadležnog organa o imenovanju odgovornog lica (Dakle, pored rješenja o utvrđenom statusu osobe s invaliditetom, koje izdaju Zavod za zapošljavanje ili neki drugi državni organ u postupku ostvarivanja prava) dostavlja se i rješenje o zastupanju i predstavljanju NVO u kojem je navedeno ime osobe (izvršnog/e direktora/ice, predsjednika/ce. Ovo rješenje izdaje sada Ministarstvo javne uprave, dok je prije decembra 2016. ovo rješenje izdavalo Ministarstvo unutrašnjih poslova...);
- 5) Kopija osnivačkog akta i statuta udruženja osoba s invaliditetom (Odluka o osnivanju i Statut);
- 6) Kopija saobraćajne dozvole.

Korak II

Promjene podataka na osnovu kojih je izdat znak pristupačnosti

Ukoliko dođe do promjene podataka na osnovu kojih je izdat znak pristupačnosti, osoba s invaliditetom dužna je o tome obavijestiti nadležni Sekretarijat.

U slučaju da dođe do promjene podataka koji se odnose na registarske oznake vozila, Sekretarijat podnosiocu zahtjeva izdaje novi znak pristupačnosti. Znak pristupačnosti se u ovom slučaju izdaje za ostatak perioda na koji je važio prethodni znak pristupačnosti. Podnositelj zahtjeva prilikom preuzimanja novog znaka pristupačnosti dužan je vratiti Sekretarijatu stari znak pristupačnosti.

Znak pristupačnosti postavlja se u donjem lijevom ugлу prednjeg vjetrobranskog stakla vozila, s opremom za pričvršćivanje na vjetrobransko staklo, koja omogućava lako postavljanje i skidanje.

Zahtjevi za izdavanje znaka pristupačnosti, kao i izgled znaka pristupačnosti dati su u nastavku.

Broj podneska _____

Nadležni organ _____

ZAHTEV ZA DOBIJANJE ZNAKA PRISTUPAČNOSTI, ZA FIZIČKA LICA

Lični podaci					
Prezime, ime roditelja i ime					
Pol ☒ M ☐ Ž ☐ ☐	JMBG <input type="text"/>				
Br.lične karte _____					
Mjesto rođenja _____	Opština _____	Datum rođenja _____			
Ulica, broj, opština, mjesna zajednica _____					
Prebivalište	_____				
Boravište	_____				
Telefon	Telefon _____ E - mail _____	Mobilni _____			
Državljanstvo _____	Etnička pripadnost _____				
Podaci o korisniku/podnosiocu zahtjeva					
Starateljstvo	☐ NE	☐ DA	☐ starateljstvo opšte	☐ privremeno	☐ za poseban slučaj
Staralac	☐ srodnik/drugo lice	☐ neposredno CSR	☐ drugo		
Prezime i ime _____					
Adresa _____					
Kontakt telefon/i: _____					
Da li ste korisnik prava na dodatak na njegu i pomoći?			☐	NE	☐ DA
Da li ste korisnik lične invalidnine?			☐	NE	☐ DA
Da li posjedujete saobraćajnu dozvolu koja glasi na lice s invaliditetom?			☐	NE	☐ DA

DOKUMENTACIJA UZ ZAHTJEV

Podnosim zahtjev za dobijanje znaka pristupačnosti i uz zahtjev prilažem sledeću dokumentaciju:

- Rješenje o:
 - ostvarivanju prava na dodatak za njegu i pomoć, ili
 - ostvarivanju prava na ličnu invalidninu, ili
 - razvrstavanju vojnih invalida i civilnih invalida rata u grupe od I do IV grupe procenata invaliditeta, ili
 - razvrstavanju vojnih invalida i civilnih invalida rata u V i VI grupu procenata invaliditeta sa oštećenjem donjih ekstremiteta, ili
 - utvrđenom procentu tjelesnog oštećenja od minimalno 80% odnosno rješenje o utvrđenom procentu tjelesnog oštećenja od minimalno 60% oštećenja donjih ekstremiteta, ili
 - utvrđenom procentu invaliditeta za kategoriju težih invalida od minimalno 80% odnosno rješenje o utvrđenom procentu invaliditeta od minimalno 60% oštećenja donjih ekstremiteta.
- Kopija saobraćajne dozvole koja glasi na lice s invaliditetom, odnosno na roditelja ili staratelja lica s invaliditetom ili na lice koje je ovlašćeno od strane lica s invaliditetom;
- Dokaz o srodstvu ili starateljstvu ako se podnosi zahtjev za maloljetno ili lice kojem je oduzeta poslovna sposobnost;
- Kopija lične karte,
- Ostalo _____

Ukoliko se iz gore navedenih rješenja ne može utvrditi da se radi o tjelesnom oštećenju, odnosno invaliditetu donjih ekstremiteta od 60 % i većem, dostavlja se i nalaz i mišljenje ljekarske komisije.

Broj podneska _____

Nadležni organ _____

ZAHTEV ZA DOBIJANJE ZNAKA PRISTUPAČNOSTI, ZA ORGANIZACIJE

Podaci o udruženju/organizaciji osoba s invaliditetom (OOSI)	
Naziv udruženja/organizacije _____	
PIB <input type="text"/>	
Adresa udruženja (Ulica, broj, opština)	_____
Sjedište udruženja	_____
Poštanski broj	_____
Telefon	Telefon _____
	Fax _____ E - mail _____
Podaci o podnosiocu zahtjeva	
Prezime i ime _____	
Adresa _____	
Kontakt telefon/i: _____	
Da li ste ranije podnosili zahtjev za izdavanje znaka pristupačnosti ☐ NE ☐ DA	

DOKUMENTACIJA UZ ZAHTJEV

Podnosim zahtjev za dobijanje znaka pristupačnosti i uz zahtjev prilažem sledeću dokumentaciju:

- Rješenje o upisu u registrar nevladinih organizacija udruženja lica s invaliditetom;
- Dokaz da udruženje ima zaključen ugovor o radu sa licem s invaliditetom ili dokaz da je odgovorno lice udruženja lice s invaliditetom;
- Dokaz o prijavi lica s invaliditetom na obavezno socijalno osiguranje;
- Za ovlašćeno lice organizacije pored dokumentacije, dostavlja se i rješenje nadležnog organa o imenovanju odgovornog lica;
- Kopija osnivačkog akta i statuta udruženja lica sa invaliditetom;
- Kopija saobraćajne dozvole,
- Ostalo _____

Izgled znaka pristupačnosti

Javna parkirališta

Zakonom o bezbjednosti saobraćaja na putevima je propisano da lokalna samouprava reguliše saobraćaj na svom području na način da, između ostalog, određuje prostore za parkiranje vozila, zabrane parkiranja i mjesta ograničenog parkiranja.

Prilikom određivanja prostora nadležni organ lokalne uprave je dužan da bez naknade obezbijedi mesta za parkiranje vozila obilježenih znakom pristupačnosti.

Broj mesta za parkiranje vozila obilježenih znakom pristupačnosti utvrđuje skupština opštine.

Zakonom je propisano da vozač ne smije da zaustavi ili parkira vozilo na parking mjestu koje je dopunskom tablom saobraćajnog znaka ili oznakom na kolovozu obilježeno kao mjesto za parkiranje za vozila za lica s invaliditetom, ako na vozilu ne posjeduje odgovarajuću naljepnicu.

Označavanje mesta za parkiranje vozila kojima se prevoze osobe s invaliditetom propisano je članom 2 Pravilnika o označavanju mesta za parkiranje vozila lica sa invaliditetom i izgledu znaka pristupačnosti kojima se obilježavaju vozila lica sa invaliditetom.

Korišćenje javnih parkirališta

Javna parkirališta mogu biti opšta i posebna.

Opšte parkiralište je dio kolovoza ili površina između kolovoza i trotoara i druge površine posebno obilježene za parkiranje motornih vozila i bicikla.

Posebna parkirališta su površine i objekti koji su uređeni i izgrađeni za parkiranje motornih vozila sa kontrolisanim ulaskom i izlaskom vozila.

Kada je riječ o parkiranju vozila osoba s invaliditetom, organ lokalne uprave nadležan za poslove saobraćaja dužan je na opštem parkiralištu da odredi najmanje 5% parking mesta za vozila osoba s 80% ili više procenata tjelesnog oštećenja ili tjelesnog invaliditeta, odnosno osoba kod kojih je uslijed tjelesnog oštećenja ili tjelesnog invaliditeta utvrđena „nesposobnost donjih ekstremiteta od 60% ili više procenata“, kao i za vozila koja koriste djeca s tjelesnim, mentalnim i senzornim oštećenjem i koja ostvaruju pravo na ličnu invalidninu ili pravo na dodatak za njegu i pomoć, kao i vozila udruženja ovih osoba.

Isto tako, privredno društvo za poslove parkiranja, dužno je da na posebnom parkiralištu odredi najmanje 5% parking mesta za vozila čiji su vlasnici ili korisnici osobe s invaliditetom ili udruženja osoba s invaliditetom.

U skladu s propisom o bezbjednosti saobraćaja na putevima, vozila čiji su vlasnici ili korisnici osobe s invaliditetom ili organizacije osoba s invaliditetom, moraju biti obilježena znakom pristupačnosti.

Sve lokalne samouprave dužne su na osnovu Zakona o komunalnim djelatnostima, Zakona o uređenju prostora i izgradnji objekata, Zakona o prekršajima i Statuta opštine donijeti Odluku o javnim parkiralištima na teritoriji svoje opštine, kojima se uređuju upravljanje, održavanje i korišćenje javnih parkirališta.

Pravo na korišćenje parkinga bez naknade

Pravo na korišćenje parkinga bez naknade mogu ostvariti osobe s invaliditetom i udruženja osoba s invaliditetom.

Znači, za korišćenje parking mjesta za osobe s invaliditetom, ne plaća se naknada.

Pravo na besplatno korišćenje posebno obilježenog parking mjesta za vozila lica s invaliditetom, svojim rješenjem, utvrđuje privredno društvo za poslove parkiranja.

Na osnovu rješenja izdaje se posebna parking karta u formi naljepnice, koju je korisnik dužan vidljivo istaknuti sa unutrašnje strane prednjeg vjetrobranskog stakla motornog vozila za sve vrijeme korišćenja parking mjesta.

Pravo na besplatnu parking kartu ima osoba s invaliditetom koja:

- ima prebivalište ili boravište na području opštine u kojoj je sjedište privrednog drušva koje je korisniku izdalo parking karticu, što se dokazuje ličnom kartom, odnosno uvjerenjem Ministarstva unutrašnjih poslova o adresi stanovanja;
- posjeduje dokaz nadležnog organa o stepenu i vrsti invaliditeta (najmanje 80 % tjelesnog oštećenja);
- ima vozilo registrovano na svoje ime, što dokazuje saobraćajnom dozvolom.

Parking karticu osoba s invaliditetom ili udruženje osoba s invaliditetom može koristiti samo u onoj opštini u kojoj je i sjedište privrednog drušva koje je izdalo parking karticu.

Takođe, propisano je da se vozila osoba s invaliditetom označavaju sa znakom pristupačnosti koji izdaje organ nadležan za poslove saobraćaja u skladu sa Zakonom o bezbjednosti saobraćaja na putevima.

Korak 1

Zahtjev za dobijanje parking kartice

Postupak za dobijanje parking kartice pokreće se zahtjevom osobe s invaliditetom ili udruženja OSI.

Zahtjev za dobijanje parking kartice se, u pisanoj formi, podnosi privrednom društvu za poslove parkiranja, zajedno s Rješenjem nadležnog organa lokalne uprave o dobijanju znaka pristupačnosti.

Broj podneska _____

Parking servis _____

ZAHTJEV ZA DOBIJANJE PARKING KARTICE ZA OSI

Lični podaci					
Prezime, ime roditelja i ime					
Pol	☒ M ☐ Ž ☐ ☐				
JMBG <input type="text"/>					
Br.lične karte _____					
Mjesto rođenja _____	Opština _____	Datum rođenja _____			
Ulica, broj, opština, mjesna zajednica _____					
Prebivalište	_____				
Boravište	_____				
Telefon	Telefon _____ E - mail _____	Mobilni _____			
Državljanstvo _____	Etnička pripadnost _____				
Podaci o korisniku/podnosiocu zahtjeva					
Starateljstvo	☐ NE	☐ DA	☐ starateljstvo opšte	☐ privremeno	☐ za poseban slučaj
Staralac	☐ srodnik/drugo lice	☐ neposredno CSR	☐ drugo	_____	
Prezime i ime _____					
Adresa _____					
Kontakt telefon/i: _____					
Da li vozilo ima znak pristupačnosti ? ☐ NE ☐ DA					

Broj podneska _____

Parking servis _____

ZAHTEV ZA DOBIJANJE PARKING KARTICE ZA OOSI

Podaci o udruženju/organizaciji osoba s invaliditetom (OOSI)	
Naziv udruženja/organizacije _____	
PIB <input type="text"/>	
Adresa udruženja (Ulica, broj, opština)	_____
Sjedište udruženja	_____
Poštanski broj	_____
Telefon	Telefon _____

	Fax _____
	E - mail _____
Internet stranica _____	
Podaci o podnosiocu zahtjeva	
Prezime i ime _____	
Adresa _____	
Kontakt telefon/i: _____	
Da li vozilo ima znak pristupačnosti? ☐ NE ☐ DA	

Oslobađanje plaćanja putarine i korisničke naknade

Zakonom o putevima ("Službeni list Crne Gore", br. 82/2020), čl. 21 i 22 propisano je da se vozila koja su označena znakom pristupačnosti, i koja koriste osobe za invaliditetom oslobođaju plaćanja putarine i korisničke takse (Tunel Sozina i budući auto-put Bar-Boljare)

Zahtjevi za oslobođanje putarine za prolaz kroz Tunel Sozina predaju se upravi Monteputa u Podgorici, koja izdaje potvrdu - propusnicu za besplatan prolaz kroz Tunel.

ZAHTJEV

Predmet: Zahtjev za izdavanje potvrde o oslobođanju plaćanja putarine i korisničke naknade

Obraćam Vam se sa Zahtjevom da mi na osnovu člana 20 stav 1 tačka 4, kojim je predviđeno da se ne plaća naknada za korišćenje puteva za vozila koja su označena znakom pristupačnosti i člana 21 Zakona o putevima izdate potvrdu o oslobođanju plaćanja putarine i lorisnične naknade.

U prilogu ovog zahtjeva prilažem potrebnu dokumentaciju:

1. Kopija znaka pristupačnosti;
2. Kopija saobraćajne dozvole;
3. Kopija kične karte;
4. Rješenje o procentu invaliditeta

U _____, dana _____

Podnositelj

Oslobađanje od PDV i carine prilikom uvoza vozila za lica sa invaliditetom

Oslobođenje od plaćanja carine, u skladu sa **Carinskim zakonom**, primjenjuje se na automobile koje u svrhu lične upotrebe uvoze osobe s invaliditetom koja imaju 100% dugoročnog fizičkog, odnosno senzornog oštećenja ili s najmanje 80% dugoročnog oštećenja funkcije organa za kretanje.

Lice s invaliditetom u smislu Uredbe o uslovima i postupku za ostvarivanje prava na oslobođenje od plaćanja carine je:

1) lice s 80% ili više tjelesnog oštećenja donjih ekstremiteta, odnosno oštećenja kičme ili centralnog nervnog sistema, koje ima za posljedicu oštećenje funkcije donjih ekstremiteta,

2) lice sa 100% tjelesnog oštećenja nastalog zbog:

- oštećenja donjih i drugih ekstremiteta,
- oštećenja funkcije bubrega (osobe na programu dijalize),
- oštećenja vida,
- kvadriplegijskih ili paraplegijskih oštećenja.

Dakle, shodno Carinskom zakonu i Uredbi o uslovima i postupku za ostvarivanje prava na oslobođenje od plaćanja carine, oslobođeni su od plaćanja carine automobili koje za ličnu upotrebu uvoze osobe sa 100% tjelesnog oštećenja ili najmanje 80% tjelesnog oštećenja funkcije organa za kretanje.

Pravo na oslobađanje od plaćanja carina

Oslobađanje od plaćanja carine mogu ostvariti osobe s invaliditetom koja:

1) imaju važeću vozačku dozvolu za upravljanje motornim vozilom;

2) ne ispunjavaju zdravstvene uslove za izdavanje vozačke dozvole, ako se drugo lice obaveže da će u okviru staranja za osobu s invaliditetom za njene potrebe upravljati tim motornim vozilom i to:

- član uže porodice korisnika oslobađanja (bračni drug, roditelji i djeca), koji sa korisnikom oslobađanja žive u zajedničkom domaćinstvu, i
- druge osobe kojima je na osnovu propisa ili rješenja organa nadležnog za socijalno staranje (Centra za socijalni rad) povjeroeno staranje nad korisnikom oslobođenja.

Oslobođenje od plaćanja carine može se ostvariti jednom u pet godina.

Korak 1

zahtjev za oslobođanje od plaćanja carina pri uvozu automobila

Postupak za ostvarivanje prava na oslobođenje od plaćanja carina pri uvozu automobila pokreće se zahtjevom.

Zahtjev za oslobođanje se, u pisanoj formi, podnosi Upravi carina - mjesno nadležnoj ispostavi carina, zajedno s dokumentacijom koja je predviđena Uredbom. U zahtjevu se treba pozvati na član 184 stav 1 tačka 39 Carinskog zakona i član 95 Uredbe o uslovima i postupku za ostvarivanje prava na oslobođenje od plaćanja carine, kojim se uređuje ovo pravo.

Uz zahtjev za ostvarivanje prava, prilaže se sledeća dokumentacija:

- 1) rješenje nadležnog organa o ostvarenom pravu na dodatak za njegu i pomoć, odnosno ostvarenom pravu na ličnu invalidninu;
- 2) važeća vozačka dozvola ili ovjereno pisano ovlašćenje korisnika prava, dato licu koje će ga voziti, ako korisnik prava nema vozačku dozvolu odnosno nije u mogućnosti da vozi (ovlašćenje se ovjerava kod notara ili u sudu);
- 3) rješenje nadležnog organa o postavljanju staraoca (u slučaju da automobil uvozi roditelj/staratelj za potrebe osobe s invaliditetom nad kojom ima starateljstvo).

Uz navedenu dokumentaciju, potrebno je dostaviti i dokument kojim se potvrđuje invaliditet, odnosno dokument u kojem je naveden procenat invaliditeta. Npr. Rješenje iz Zavoda za zapošljavanje u kojem piše procenat invaliditeta (80% do 100%). Ukoliko osoba s invaliditetom ne posjedujete ovo rješenje moguće je da posjeduje rješenje o usmjeravanju u obrazovni proces ili medicinsku dokumetaciju kojom se potvrđuje vrsta i procenat invaliditeta (takođe od 80 do 100%).

Rješenjem nadležnog carinskog organa o ostvarivanju oslobođenja od plaćanja carine određuje se i osoba ovlašćena za upravljanje automobilom.

Korak 2

Zahtjev za oslobođanje od PDV-a

Sa dobijenim rješenjem Uprave carina, podnosi se novi zahtjev Ministarstvu finansija za oslobođanje od PDV-a.

Zahtjev se u pisanoj formi šalje Direktoratu za poreski i carinski sistem. U zahtjevu se treba pozvati na član 28 stav 1 tačka 11 Zakona o porezu na dodatu vrijednost, kojim je propisano da su *kod*

uvoza proizvoda od plaćanja PDV-a oslobođena putnička vozila, posebno podešena za prevoz osoba u invalidskim kolicima, ali samo ako se uvoze za potrebe lica kome zbog dugogodišnjeg fizičkog oštećenja trebaju invalidska kolica, uz uslove propisane carinskim propisima.

Od Ministarstva finansija se, kao odgovor na zahtjev, dobija Mišljenje.

Korak 3

Nakon dobijenog Mišljenja od strane Ministarstva finansija, sva prikupljena dokumentacija dostavlja se špediteru u nadležnoj mjesnoj ispostavi carina koji obavlja carinske formalnosti za uvoz automobila.

U saobraćajnu dozvolu putničkog vozila za koje je ostvareno oslobođenje od plaćanja carine upisuje se sljedeći tekst: "Vozilo se ne smije otuđiti bez plaćanja carine do (upisuje se datum isteka petogodišnjeg roka). Vozilo je namjenjeno isključivo za prevoz osoba s invaliditetom."

Korak 4

Žalba

O zahtjevu za ostvarivanje prava na oslobođenje od plaćanja carina pri uvozu putničkih motornih vozila za OSI u prvom stepenu rješava Uprava carina, kojoj se i podnosi zahtjev.

Uprava carina na zahtjev podnosioca donosi rješenje o priznavanju ili odbijanju prava.

Ukoliko Uprava odbije zahtjev, odnosno doneše Rješenje kojim ne priznaje pravo, postoji pravo žalbe u roku od 15 dana od dana prijema Rješenja, Ministarstvu finansija.

Ministarstvo finansija odlučuje po podnijetoj žalbi, nakon čega se dobija konačno rješenje pred carinskim institucijama.

Ukoliko Ministarstvo ne odgovori u roku od tri mjeseca, postoji pravo žalbe Upravnem sudu zbog čutanja administracije. Takođe, ukoliko Ministarstvo finansija u drugom postupku potvrdi Rješenje Uprave carina, postoji pravo žalbe Upravnem sudu u roku od mjesec dana.

Broj podneska _____

Upravi carina _____

ZAHTEV ZA OSLOBAĐANJE OD PLAĆANJA CARINA PRI UVOZU AUTOMOBILA

Lični podaci		
Prezime, ime roditelja i ime _____		
Pol ☒ M ☐ Ž ☐ ☐	JMBG <input type="text"/>	
Br.lične karte _____		
Mjesto rođenja _____	Opština _____	Datum rođenja _____
Ulica, broj, opština, mjesna zajednica _____		
Prebivalište	_____	
Boravište	_____	
Telefon	Telefon _____ E - mail _____	Mobilni _____
Državljanstvo _____	Etnička pripadnost _____	
Podaci o korisniku/podnosiocu zahtjeva		
Starateljstvo ☐ NE ☐ DA	☐ starateljstvo opšte	☐ privremeno ☐ za poseban slučaj
Staralac ☐ srodnik/drugo lice	☐ neposredno CSR	☐ drugo
Prezime i ime _____		
Adresa _____		
Kontakt telefon/i: _____		
Da li ste korisnik prava na dodatak na njegu i pomoć? ☐ NE ☐ DA		
Da li ste korisnik lične invalidnine? ☐ NE ☐ DA		
Da li posjedujete vozačku dozvolu? ☐ NE ☐ DA ☐ ne ispunjavam zdravstvene uslove za izdavanje vozačke dozvole ☐ drugo lice/staralac nad korisnikom oslobođenja će upravljati motornim vozilom		

DOKUMENTACIJA UZ ZAHTJEV

Podnosim zahtjev za ostvarivanje prava na oslobođanje od plaćanja carina pri uvozu automobila i uz zahtjev prilažem dokaze:

- kopija lične karte;
- rješenje nadležnog organa o ostvarenom pravu na dodatak za njegu i pomoć;
- rješenje nadležnog organa o ostvarenom pravu na ličnu invalidninu;
- važeća vozačka dozvola;
- ovjerno pisano ovlašćenje korisnika prava, dato licu koje će voziti automobil, (dostavlja se ako korisnik prava nema vozačku dozvolu odnosno nije u mogućnosti da vozi);
- rješenje nadležnog organa o postavljanju staraoca (dostavlja se u slučaju da automobil uvozi roditelj/staratelj za potrebe osobe s invaliditetom nad kojom ima starateljstvo);
- dokument kojim se potvrđuje invaliditet, odnosno dokument u kojem je naveden procenat invaliditeta (*navesti*)

ostalo _____

Broj podneska _____

Direktoratu za poreski i carinski sistem _____

ZAHTEV ZA OSLOBAĐANJE OD PDV-a PRI UVOZU AUTOMOBILA

Lični podaci		
Prezime, ime roditelja i ime		
Pol ☒ M ☐ Ž ☐ ☐	JMBG <input type="text"/>	
Br.lične karte _____		
Mjesto rođenja _____	Opština _____	Datum rođenja _____
Ulica, broj, opština, mjesna zajednica _____		
Prebivalište	_____	
Boravište	_____	
Telefon	Telefon _____ E - mail _____	Mobilni _____
Državljanstvo _____	Etnička pripadnost _____	
Podaci o korisniku/podnosiocu zahtjeva		
Starateljstvo ☐ NE ☐ DA ☐ starateljstvo opšte ☐ privremeno ☐ za poseban slučaj	Staralac ☐ srodnik/drugo lice ☐ neposredno CSR ☐ drugo	
Prezime i ime _____		
Adresa _____		
Kontakt telefon/i: _____		
Da li ste korisnik prava na dodatak na njegu i pomoć? ☐ NE ☐ DA		
Da li ste korisnik lične invalidnine? ☐ NE ☐ DA		
Da li posjedujete vozačku dozvolu? ☐ NE ☐ DA ☐ ne ispunjavam zdravstvene uslove za izdavanje vozačke dozvole ☐ drugo lice/staralac nad korisnikom oslobođenja će upravljati motornim vozilom		

DOKUMENTACIJA UZ ZAHTJEV

Podnosim zahtjev za ostvarivanje prava na oslobođanje od plaćanja PDV-a pri uvozu automobila i uz zahtjev prilažem dokaze:

- kopija lične karte;
- rješenje Uprave carina o ostvarivanju oslobođenja od plaćanja carine;
- rješenje nadležnog organa o ostvarenom pravu na dodatak za njegu i pomoć;
- rješenje nadležnog organa o ostvarenom pravu na ličnu invalidninu;
- važeća vozačka dozvola;
- ovjерено pisano ovlašćenje korisnika prava, dato licu koje će upravljati automobilom, (dostavlja se ako korisnik prava nema vozačku dozvolu odnosno nije u mogućnosti da vozi);
- rješenje nadležnog organa o postavljanju staraoca (dostavlja se u slučaju da automobil uvozi roditelj/staratelj za potrebe osobe s invaliditetom nad kojom ima starateljstvo);
- dokument kojim se potvrđuje invaliditet, odnosno dokument u kojem je naveden procenat invaliditeta (*navesti*)

ostalo _____

Smanjenje troškova registracije vozila koja su u vlasništvu OSI, njihovih roditelja/staratelja

Zakon o putevima prepoznaje povlastice u pogledu registracije vozila za učesnike u saobraćaju, na način što propisuje da osobe s invaliditetom, **ne plaćaju godišnju naknadu prilikom registracije drumskih motornih vozila, kao ni posebnu godišnju naknadu za drumska motorna vozila i njihova priključna vozila.**

Pravo na umanjenje troškova prilikom registracije vozila

Zakon o putevima uređuje pravni položaj, razvoj, održavanje, zaštitu, upravljanje i finansiranje javnih puteva. U tom smislu, ovaj zakon prepoznaje povlastice za učesnike u saobraćaju – osobe s invaliditetom s 80 % ili više procenata tjelesnog oštećenja, odnosno osobe kod kojih je utvrđeno tjelesno oštećenje koje ima za posljedicu „nesposobnost donjih ekstremiteta od 60% ili više procenata“, na način što ne plaćaju godišnju naknadu pri registraciji drumskih motornih vozila, i posebnu godišnju naknadu za drumska motorna vozila i njihova priključna vozila.

Pomenuta naknada ne plaća se za jedno putničko vozilo koje osoba s invaliditetom ima u svom vlasništvu, odnosno koje koristi na osnovu ugovora o lizingu.

Registracija vozila

Zahtjev za registraciju vozila se podnosi **Ministarstvu unutrašnjih poslova ili pravnom licu za tehnički pregled vozila** (privredno društvo koje ima odobrenje za obavljanje tehničkog pregleda), koju stranka može ovlastiti da preuzme saobraćajnu dozvolu i registarske tablice – potpisom na zahtjevu. Zahtjev se podnosi u pisanoj formi, zajedno s dokumentacijom koja je predviđena Zakonom o bezbjednosti saobraćaja na putevima.

Identitet podnosioca zahtjeva za registraciju motornih i priključnih vozila utvrđuje se uvidom u ličnu ispravu sa fotografijom (lična karta/pasoš).

Korak 1

Shodno Zakonu o bezbjednosti saobraćaja na putevima, vozilo se može registrovati, ako:

- 1) postoji dokaz o vlasništvu vozila, ako se vozilo prvi put registruje ili prilikom promjene vlasništva;
- 2) postoji dokaz o tehničkoj ispravnosti, osim za novoproizvedena vozila koja se prvi put uključuju u saobraćaj tri godine od dana prve registracije vozila ako vozilo u tom periodu nije učestvovalo u

saobraćajnoj nezgodi, i ako ima dokaz u smislu člana 244 ovog zakona (tj. *sertifikat o homologaciji vozila za tip vozila i potvrdu o homologaciji za pojedinačno vozilo*), prilikom prve registracije;

3) postoji dokaz o obaveznom osiguranju;

4) postoji dokaz o izvršenim uplatama za poreske obaveze za vozilo koje se registruje, odnosno carinske obaveze za vozilo koje se prvi put registruje, izvršenim uplatama za obrazac i taksu i drugim propisanim obavezama; (Oslobođenje od plaćanja carine, u skladu sa Carinskim zakonom, primjenjuje se na automobile koje u svrhu lične upotrebe uvoze osobe s invaliditetom koja imaju 100% dugoročnog fizičkog, odnosno senzornog oštećenja ili s najmanje 80% dugoročnog oštećenja funkcije organa za kretanje).

5) se vlasnik vozila, odnosno korisnik lizinga ne nalazi u registru novčanih kazni kao osuđeni, odnosno kažnjeni za prekršaj iz oblasti bezbjednosti saobraćaja, koji se vodi u skladu sa zakonom kojim se uređuju prekršaji iz oblasti bezbjednosti saobraćaja.

Dokumentacija koja se podnosi uz zahtjev za registraciju vozila, kao i napomene u vezi s dokumentacijom, date su u nastavku.

Korak 2

Za registrovano vozilo vlasniku, odnosno korisniku lizinga vozila Ministarstvo unutrašnjih poslova izdaje saobraćajnu dozvolu i registarske tablice u skladu s članom 274 Zakonom o bezbjednosti saobraćaja na putevima.

Saobraćajna dozvola izdaje se s rokom važenja od jedne godine.

Vlasnik vozila, odnosno korisnik lizinga vozila nadoknađuju cijenu obrasca saobraćajne dozvole i registarske tablice.

Po prijemu zahtjeva za registraciju vozila, odnosno zahtjeva za produženje važenja registracije, nadležni organ utvrđuje da li vozilo može biti registrovano i prema rezultatu nalaza registruje vozilo ili rješenjem odbija zahtjev za njegovu registraciju.

Saobraćajna dozvola ili druga odluka po zahtjevu, podnosiocu zahtjeva dostavlja se, po pravilu lično, ili punomoćniku, poštom ukoliko stranka zahtjeva ili preko stanice za tehnički pregled vozila koju je ovlastio.

PRILOG 1**Ministarstvo unutrašnjih poslova**

(naziv organizacione jedinice)

Broj: _____

Datum: _____ godine

Z A H T J E V
za registraciju motornih i priključnih vozila**I Podaci o vlasniku ili korisniku vozila:**

Prezime ime/naziv vlasnika ili korisnika _____

Jedinstveni matični broj lica/matični broj _____

Prebivalište ili boravište/sjedište _____

Adresa: _____

II Podaci o vozilu:

Registarska oznaka _____

Marka _____

Tip/model _____

Vrsta _____

Komercijalni opis _____

Broj šasije _____

Dozvoljena nosivost _____

Masa praznog vozila _____

Broj osovina _____

Zapremina/snaga motora _____

Vrsta goriva _____

Boja _____

Broj mjesta za sjedenje/stajanje _____

Godina proizvodnje _____

Broj motora _____

III Potvrda o tehničkom pregledu – redovni, vanredni ili kontrolni:

Naziv ovlašćenog pravnog lica: _____

Sjedište ovlašćenog pravnog lica: _____

Matični broj: _____

Napomena: _____

Datum vršenja pregleda: _____

Ovlašćujem stanicu za tehnički pregled da u moje ime preuzme saobraćajnu dozvolu i registarske tablice.

(potpis podnosioca zahtjeva)

Potpis ovlašćenog lica

M.P. _____

(potpis podnosioca zahtjeva)

NAPOMENE:

Zahtjev se popunjava čitko štampanim slovima.

Tačnost podataka potvrđuje podnositelj zahtjeva, potpisom.

Ministarstvo unutrašnjih poslova

(naziv organizacione jedinice)

Broj: _____

Datum: _____ godine

**P O T V R D A
O PRIJEMU ZAHTJEVA**

Potvrđuje se da je _____, jedinstveni matični broj lica/matični broj _____, dana _____. godine,

ovom organu **predao-la zahtjev** za registraciju motornog ili priključnog vozila.

Rješenje u ovoj upravnoj stvari donijeće se _____. godine.

Za ovu potvrdu, u smislu člana 55 stav 2 Zakona o opštem upravnom postupku (»Službeni list RCG«, broj 60/03 i »Službeni list CG«, broj 32/11), taksa se ne plaća.

Na osnovu ove potvrde vozač može upravljati vozilom, ali ne duže od 30 dana od dana izdavanja.

(potpis službenog lica)

DOKUMENTACIJA UZ ZAHTJEV

Zahtjev se podnosi **Ministarstvu unutrašnjih poslova ili stanici za tehnički pregled vozila**, koju stranka može ovlastiti da preuzme saobraćajnu dozvolu i registarske tablice – potpisom na zahtjevu.

Uz zahtjev se prilažu dokazi o:

1. vlasništvu: (račun ili ugovor, ukoliko se vozilo prvi put registruje i prilikom promjene vlasništva);
2. tehničkom pregledu;
3. obaveznom osiguranju;
4. carini ili porezu na upotrebu putničkih motornih vozila;
5. administrativnoj taksi;
6. cijeni obrasca saobraćajne dozvole (račun, potvrda o uplati);
7. cijeni registarske tablice;
8. posebnoj naknadi za korišćenje puteva;
9. posebnoj naknadi za odvijanje saobraćaja i pružanje informativnih usluga.

Povlastica na putovanje

Pravo na povlasticu na putovanje mogu da ostvare crnogorski državlјani sa prebivalištem u Crnoj Gori, ili stranci s privremenim ili stalnim boravkom u Crnoj Gori, u skladu sa Zakonom o strancima.

Pravo na povlasticu na putovanje osoba s invaliditetom može se ostvariti u drumskom (međumjesni linijski prevoz putnika) i željezničkom saobraćaju na teritoriji Crne Gore.

Pravo na povlasticu na putovanje nemaju sve osobe s invaliditetom, već korisnici dodatka za njegu i pomoć i djeca i mladi koji su ostvarili pravo na pomoć za vaspitanje i obrazovanje djece i mladih, po Zakonu o socijalnoj i dječjoj zaštiti, kao i korisnici njege i pomoći drugog lica, koji su to pravo ostvarili po Zakonu o penzijsko-invalidskoj zaštiti.

Pravo na povlasticu na putovanje ima i pratilac osobe s invaliditetom, roditelj ili drugi član porodice, staratelj ili druga osoba koju osoba s invaliditetom ovlasti.

Povlastica na putovanje predstavlja, u stvari, refundaciju troškova nakon putovanja ili jednom mjesечно za prethodni mjesec kada je u pitanju povlastica na putovanje za zaposlene OSI, u visini vozne karte. Osobi s invaliditetom i njenom pratiocu, kad koristi putnički automobil, obezbeđuje se naknada novčanih sredstava u visini cijene vozne karte i takse za putarinu.

Pravo na povlasticu na putovanje

Osoba s invaliditetom i njen pratilac ima pravo na povlasticu za dvanaest putovanja u drumskom i željezničkom saobraćaju, u toku kalendarske godine.

Osoba s invaliditetom koja je u radnom odnosu, i njen pratilac ima pravo i na povlasticu na putovanje od mjesta stanovanja do mjesta rada, kao i povratak u mjesto stanovanja za svaki radni dan u mjesecu.

Pravo na povlasticu na putovanje pratilac ima i u slučaju kada putuje po osobu s invaliditetom na posao ili kada se sa njom poslije posla vraća kući.

Postupak za ostvarivanje prava na povlasticu na putovanje

Postupak za ostvarivanje prava na povlasticu na putovanje pokreće se na zahtjev osobe s invaliditetom ili njenog pratioca.

Zahtjev za ostvarivanje prava na povlasticu na putovanje podnosi se centru za socijalni rad na čijoj teritoriji osoba s invaliditetom ima prebivalište.

Uz zahtjev za ostvarivanje prava na povlasticu na putovanje, kada se ovo pravo ostvaruje po prvi put, prilaže se:

- rješenje o pravu na dodatak za njegu i pomoć, odnosno rješenje o pravu na pomoć za vaspitanje i obrazovanje djece i mladih sa posebnim obrazovnim potrebama;
- dokaz za pratioca (izjava osobe s invaliditetom);
- dokaz o radnom odnosu, za osobu koja je u radnom odnosu.

Centar je dužan da doneše rješenje o pravu na povlasticu na putovanje najkasnije u roku od 15 dana od dana podnošenja zahtjeva.

Nakon priznavanja prava na povlastice na putovanje, zahtjev za naknadu novčanih sredstava podnosi se centru u roku od 60 dana po ostvarenom putovanju.

Zahtjev za naknadu novčanih sredstava podnosi korisnik povlastice na putovanje.

Uz zahtjev se prilaže:

- rješenje o priznatom pravu na povlasticu na putovanje;
- dokaz o ostvarenom putovanju (vozna karta).

Korisnik povlastice na putovanje koji koristi putnički automobil prilaže:

- rješenje o pravu na povlasticu na putovanje;
- izjavu da koristi putnički automobil;
- dokaz o ostvarenom putovanju (potvrda);
- dokaz o visini cijene vozne karte;
- dokaz o plaćenoj taxi za putarinu.

Zaposlene osobe s invaliditetom mogu predate kopiju ugovora o radu i potvrdu poslodavca o redovnom dolasku na posao.

Postupak odlučivanja i postupak žalbe

Centar je dužan da doneše rješenje o naknadi novčanih sredstava najkasnije u roku od 15 dana od dana podnošenja zahtjeva.

Postoji pravo na žalbu.

Žalba protiv rješenja Centra se podnosi Ministarstvu rada i socijalnog staranja, koje rješava po zahtjevu u drugostepenom postupku, u roku od tri mjeseca od podnošenja zahtjeva. Ukoliko

Ministarstvo ne odgovori u roku od tri mjeseca, postoji pravo žalbe Upravnom судu zbog čutanja administracije.

Takođe, ukoliko Ministarstvo rada i socijalnog staranja u drugom postupku potvrdi Rješenje postoji pravo žalbe Upravnom судu u roku od mjesec dana.

U postupku ostvarivanja prava na povlastice na putovanje dužni ste dostavljati tačne podatke, i prijaviti sve promjene koje mogu uticati na ostvarivanje prava, na primjer gubljenje zaposlenja i sl.

JU Centar za socijalni rad _____
Broj _____
Mjesto i datum _____

Na osnovu člana 17 stav 4 Zakona o povlastici na putovanje lica sa invaliditetom („Službeni list CG“, br. 80/80 i 10/15), na zahtjev _____ JU Centar za socijalni rad za _____ izdaje

POTVRDU O OSTVARENOM PUTOVANJU

Prezime, ime roditelja i ime lica sa invaliditetom

JMB / / / / / / / / / / / / / / / /

Prezime, ime roditelja i ime pratioca lica sa invaliditetom

JMB / / / / / / / / / / / / / / / /

Prebivalište lica sa invaliditetom

Prebivalište pratioca lica sa invaliditetom

Potvrda se izdaje radi dokaza o ostvarenom putovanju lica sa invaliditetom, odnosno njegovog pratioca.

M.P.

(ovlašćeno lice)

**Ovaj Informator nastao je uz finansijsku podršku Ministarstva za ljudska i manjinska prava,
sredstvima za 2019. godinu.**

**Sadržaj Informatora je isključiva odgovornost NVO Sjeverna zemlja iz Berana i ne odražava
nužno stavove Ministarstva za ljudska i manjinska prava.**

